

Det här verket har digitaliserats vid Göteborgs universitetsbibliotek.
Alla tryckta texter är OCR-tolkade till maskinläsbar text. Det betyder att du kan söka och kopiera texten från dokumentet. Vissa äldre dokument med dåligt tryck kan vara svåra att OCR-tolka korrekt vilket medför att den OCR-tolkade texten kan innehålla fel och därför bör man visuellt jämföra med verkets bilder för att avgöra vad som är riktigt.

This work has been digitised at Gothenburg University Library.
All printed texts have been OCR-processed and converted to machine readable text.
This means that you can search and copy text from the document. Some early printed books are hard to OCR-process correctly and the text may contain errors, so one should always visually compare it with the images to determine what is correct.

Extra Posten.

Torsdagen den 23 Mars 1820.

Nattvarden, af *Lionardo da Vinci*
hos *Carthäuser-munkarna i Pavia*.

(Utur ett Engelskt Blad.)

Denna målning innefattar samma ämne som den namkunniga väggtaflan i Refectorium i Dominikaner-klostret *Madonna delle Grazie* i Mayland. Som bekant är, har den sednare ej uthärdat tidens härjning. *Cochin* berömmar år 1757 teckningens skönhet, hufvudenas förträffliga uttryck, den stora enfalden i draperierna, och anmärker den besynnerliga omständigheten, att den H. Johannes har sex fingrar på en hand. Detta måste omkring denna tid hafva blifvit ditmåladt; ty *Richardson* talar 1726-27 om alla Christi Apostlar till venster såsom ganska urblekta, och om dem till höger såsom alldeles utplånade. *Barry* berättar 1776, att denna tafla skulle restaureras, d. ä. förderivas; men den hade ännu sanning, uttryck och nog fri pensel att fortjusa honom.

Målningen i Pavia deremot är förträffligt bibehållen. I proportioner och teckning är den en afskrift af nyss nämnde arbete, men har i vissa delar så mången olikhet med detta, att just denna olikhet mest stämplar den till ett verk af samma mästares hand, ehuru den fördom tillskrefs en elev af *Lionardo da Vinci*, vid namn *Marco d'Oggionno*. På den May-

ländska målningen var Christi hufvud ofulländadt, emedan — enligt en föregifven tradition — mästaren ej kunde uttrycka sin sublimes idé om Frälsaren. På duken är det fulländadt. I klädseln, äfvensom i taflans anordning, äro äfven några förändringar. Så är till exempel på den Mayländska en fiskrätt framsatt, men på den i Pavia blott ett påskalam. Det är ej sannolikt, att ej en gång den bästa elev af en så vördad mästare kunnat vid en copia tillåta sig dylika ändringar; och om Christi hufvud vore i *Lionardos* anda, så skulle vi utan betänkande anse det hela eller åtminstone de förnämsta delarne för hans arbete. Men vid detta hufvud blifva vi tvifvelaktige; ty ehuru uttrycket hos den i sin själ bedröfvade Gudamenniskan är ganska fint, sakna likväl anletsdragen ej blott värdighet och höghet, utan äfven behag och skönhet. Är det väl således en osannolik förmodan, att denna copia med kanske dess mindre viktiga delar, som tillskrifvas hans elever, är mästarens verk, och att han, liksom på taflan i Mayland, lemnat Christi hufvud ofulländadt, emedan han ej förmått uttrycka sin höga idé? Att det är af *Oggionno* kunna vi icke medgifva, ehuru det derföre anses i Mayland. Efter allt hvad vi läst om denna konstnär, kunde han ej frambringa ett sådant verk, och som man vet, hafva Mayländske konstkännare mer än en gång misstagit sig, och tillskrifvit elever mästa-

rens verk. Så har man utgifvit flera för *Salainos* och andra för *Luinis*, ehuru den förre alldeles icke var i stånd att måla sådana odödliga scener, och den sednare hade mera förmåga att framställa den qvinnliga mildheten än att göra en stor teckning och composition. Sannolikt härleder sig dylika misstag från den mängd af efterhärmarare, som *Lionardos* förtjenst och ryktbarhet lockade till ärelystna försök; men vi kunna ej tro, att den lyckligaste ibland dem förmått framställa en målning sådan som denna. Således under förutsättande deraf, att den ej blott är af denna philosophiska konstnars tid, utan äfven af hans egen hand, vända vi oss till denna beundransvärda *Cenacolos* historia och särskilda partier.

"Den innehades länge af Carthäusermunkarna i deras kloster i Pavia (heter det i den beskrifvande förteckningen), när den år 1793 vid denna Ordens upphäfvande och vid försäljningen af dess husgeråd blef en Mayländisk borgares egendom, hvilket den också ännu är." *Lanzi* försäkrar, att den ersätter urbildens förlust. *Santagostini* skref år 1671, att den var målad af *Oggionno*, och säger, att den är lika skön som den i Mayland. *Baldinucci* och *Scotti* instämma äfven häri, och *Abbé Guillon* talar om dess oöfverträffeliga skönhet i en afhandling, som nyligen blifvit uppläst i Franska Institutet. Han söker äfven att bevisa, att den blifvit målad för Frans I, i hvars armar konstnären dog 1520, och att den gått förlorad i slaget vid Pavia, "der," som han säger, "allt gick förloradt, utom äran." Men allt detta är snarare sannolikt än öfvertygande, och vi inse icke hvarföre ej copian af *Lionardo* lika väl hade kunnat förtärdigas för konstnärens Kungliga Beskyddare. Att den är 6 fot 18 tum lång och 8 fot hög, bevisar ingenting deremot; den svårigheten att utan skada fortskaffa en målning af 26½ fots bredd och 13½ fots höjd, torde kunna gälla för en mindre måttstock än den Franska.

Men så angenäma dylika undersökningar än må vara för konstalskaren, är likväl hufvudsaken för hans njutning ett arbetes inre förträfflighet. *Lionardo da Vinci* var egentligen den sammanbindande mellanlänken mellan målarekonstens göthiska och augustinska tid, eller rättare, han var den genius, som bröt den göthiska kedjan och utgöt all naturens sanning öfver inbillningskraftens gudomliga skapelser. Oljemålningen var ännu i sin barndom, då han skapade dessa sublima verk, och talar man om hans färggifnings dödsblåa ton, så skjuta vi skulden på den tid, hvari han lefde, som ei förstod att till efterverldens beundran bibehålla dess ursprungliga, friska och sköna colorit.

Men om mängden i detta afseende vill nedsätta hans värde, äro likväl alla öfverens om hans utomordentliga talang. *Rubens* talar med förtjusning om den sällsynta föreningen af hans inbillningskraft och hans förstånd; ett loford, som äfven påföljande generationer hatva lemnat konom. Andra, och verkligen betydande män, berömma med lika entusiasm hans korrekta teckning, hans förståndiga fördelning af färgerna, uttrycket och det naturliga i hans framställda handlingar. Han studerade människan djupt, och bland hans karaktersdrag har äfven det blifvit åt oss förvaradt, att han bivistade afrätningar, för att här i den rysliga verkligheten betrakta människosjalens starkaste rörelser. En ganska svår skola, men, att dömma af hans verk, äfven en af de lärrikaste.

Den tassa, som föranleder oss till dessa anmärkningar, föreställer Jesus i det smärtfulla ögonblick, då han talar om den trolösa lärjunge, som skall förråda honom. Han sjelf står i midten; mellan honom och de närmaste apostlarna på begge sidor är ett afstånd, som tvingar ögat att fasta sig vid hufvudkaraktären. Ansigtet uttrycker, som vi redan nämnt, förträffligt den bitra smärtan öfver sin lärjunges brott; endast anletsdragen svara ej alldeles emot hvad man skulle vanta. Åt

börden är ojemförligt skön; armen synes på det mildaste sätt försäkra sanningen af hvad Jesus nyss sagt. Sjelfva händerna bekräfta den såsom ett gudaord, och hufvudets böjning förräder mensklig smärta.

Det gudomliga lugn, som tillika upphöjer Messias öfver mensklig kärsla, blir obeskripligt uttrycksfullt genom kontrasten med apostlarnas häftighet, ångest och harm. En hvar synes tala, och beskådaren förstår dem, liksom han hörde dem. I detta beundransvärda verk af den mest förtrollande pensel kunne vi ej intränga så djupt som sig borde. Till höger om Kristus står Johannes, öfvermannad af ångest — jemte honom Judas, hvars profil är dyster och satanisk. Han lutar sig mot bordet och har slagit ut saltet; en underbar omständighet, emedan den antyder denna vantros öfvermakt. Penningpungen i hans hand utmärker honom som detta heliga förbunds hushållare, och är icke, som många tro, solden och beviset för hans affall. Vid hans högra sida är Petrus, som kraftfullt uppstår att fråga hvem som kan vara så förlorad för allt godt, att han förtjenar denna anklagelse. Bartholomeus följer närmast honom, att dömma af hans rika klädnad, och är det förträffligaste mönster af kolorit. Jacobus den äldre, Frälsarens dödlige anhörige, utsträcker sig med förskräckelsen i sitt ansigte, följer näst honom, likasom han öfver sina sinnes tvifvel ville upphöja den rysliga förutsägelse han nyss hört; och den sista på denna sida är Philippus, som synes vara lika tvifvelaktig och böjer sig framåt för att se sin osäkra iakttagelse förnekad eller bejakad.

Till venster om Kristus är den H. Thomas, hvars ansigte uttrycker fasa och ovilja; närmast honom den nitiske Thaddeus, som tränger sig fram att höra hvilken är detta vidunder af ondska, som kan förråda den gudomliga Mästaren. Simon, belysande sin oskuld, slutar den åt medelpunkten vända gruppen af tre personer, medan Mattheus, Andreas och Jacobus

den yngre äro annorlunda grupperade, men icke dess mindre underhålla handlingens stora enhet i denna sublimes målning.

Vi vilje ej utveckla de smärre behag, som förråda en ådan ledighet, att, i det de möta ögat, tillika väcka de djupaste känslor af andakt och helig vördnad. Vi skulle ytterligare kunna utbreda oss öfver den beundransvärda ljusfördelningen, draperiernas stora enfald, som förstärker ljusets intryck, det väl förstådda i förgrunden och perspektiven, äfvensom öfver andra skönheter; men vi tro oss hafva sagt nog för att väcka deltagandet för ett så ojemförligt verk.

Fragmenter utur Catharina den Andras Bref till den namnkunniga Zimmermann, astryckta efter bokstafven.

(Slut från N:o 23.)

Mon ambition assurement n'etoit pas méchante, mais peut-être ai-je trop entrepris, que de croire les hommes susceptibles à devenir raisonnables, justes et heureux. La race humaine en général penche au déraisonnement et à l'injustice, avec cela l'on ne sauroit guere être heureux. Si elle ecoutoit la raison, la justice, on n'auroit pas besoin de nous autres. — J'ai fait cas de la Philosophie, parceque mon ame a toujours été singulièrement républicaine; je conviens que c'est peut-être un singulier contraste, que cette trempe d'ame avec le pouvoir illimité de ma place; mais aussi personne en Russie ne dira, que j'en ayé abusée. J'aime les beaux arts par l'inclination. Pour mes écrits, je les regarde comme peu de chose; j'ai aimé à faire des essais en differens genres, il me semble que tout ce que j'ai fait est assez mediocre, aussi ni (n'y) ai je jamais attaché aucune importance, passé

l'amusement. Pour ma conduite Politique, j'ai taché de suivre les plans, qui m'ont paru les plus utiles pour mon pays et les plus supportables aux autres; si j'en avoit connu de meilleurs, je les aurois adopté. L'Europe a eu tort de s'allarmer de mes dessins, auquels, au contraire elle ne pouvoit que gagner. Si j'ai été payée d'ingratitude, du moins personne ne dira-t-il, que j'aye manqué de reconnoissance, souvent je me suis vengée de mes ennemis *en leur faisant du bien*, ou en les *pardonnant*. L'humanité en général a eu en moi un Ami qui ne s'est dementi en aucune occasion."

"*La duplicité* est un mauvais chemin pour marcher à la gloire, et ceux qui l'employent ne peuvent qu'être la dupe de leur propre ouvrage. Mais beaucoup de personnes ne connoissent que deux choses en Politique: *jetter de l'huile sur le feu, et pecher dans l'eau trouble*, et c'est ce qui embrouillera dans tous les siècles ces pièces sanglantes, appellées guerres, dont les Princes d'un esprit fougueux ou menés par des Ministres de ce caractère ne sentent le repentir, que lorsque leurs sujets en sont les victimes."

"Les intrigues sont les moyens des faibles, les calomnies celles (ceux) des mechans. Ni les uns ni les autres ne conviennent à un grand Empire et sont contraires à la candeur, à la probité, et à l'élévation de l'ame qu'on aime à voir à ceux, qui sont placés pour diriger la destinée des humains."

Une *juste cause* est le premier marche-pied de la gloire, et on a beau faire,

rien au monde ne sauroit masquer l'injustice des demarches, et encore moins la presomtion aux yeux des contemporains même, et encore moins de la posterité.

Anekdoter.

Några skådespelerskor, som i Berlinska Operan spelte bi-roller och utgjorde sällskapsdamerna, öfverlemnade till Konungen en böneskrift, hvari de anhöllo om bestämd årlön i likhet med Theaterns öfriga medlemmar. Fredrik II skref på böneskriftens andra sida följande svar: "Mina damer! Ni hafven vändt er till orätt man. Denna sak angår edra Furstar och Prinsessor. Mina grundsatser tillåta mig ej att blanda mig i främmande hofs angelägheter."

En man, som i London skulle vittna i en sak, angående slagsmål, blef af domaren tillfrågad huru tråtan egentligen börjades. "På följande sätt, Mylord," sade vittnet, "Ni hornbarare, ni — — —" — Vänd er till de edsvurna, sade domaren, när han såg publiken skratta.

Miltons tredje hustru hade mycket yttre behag, en ganska fin hy och den täckaste rodnad. En fransk adelsman, som besökte det förlorade paradiset's sängare, tog sig deraf anledning att säga: Er fru är skön som en törnros, Hr Milton. "Kan väl vara," svarade Milton med en suck; "men jag är blind, och känner blott denna rosens törnen."

N:o 25 utgifves nästa Måndag.

Stockholm, tryckt hos JOHAN IMNELIUS, 1820.